

BİRLİKTE YAZILARI

CİLT : 1

SAHI : 1



BİRLİKTE

Aktüel Metinler



Türk Nedir?

(16. YY. Mısır ve Suriye’de
Türk Kavramına Bakış)

Türk Nedir?



Benjamin Lellouch

15. ve 16. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun merkez vilayetlerinde "Türk" kelimesinin anlamının genellikle olumsuz olduğu uzun zamandır bilinmektedir .

Guillaume Postel bunu 1575'te *Histoires orientales* adlı eserinden bir pasajda belirtmiştir :

“ Türkler, bugün dünyada var olan bütün halklar arasında, o kadar iğrenç bir isme sahiptirler ki, hiçbir prensin, hiçbir kamu işlerinde ayrıcalıklı kişinin Türk ismi olmaması bir yana, Türk diye çağrılmaktan rahatsız olmayan hiç kimse yoktur: Birçok kişi, bu Türk kelimesinin, kötü adam diyecek birine benzediğini fark etmiştir .

Osmanlı kronikleri ve arşiv belgeleri aslında "Türkleri", genel olarak kafiyeli bir dille yazılmış hakaretlerle, akılsız (Etrâk-ı bî-idrâk), pis (Etrâkıñ vücûd-ı nâ-pâki) ve korkunç yüzlü (Türk-i bed-li k. â) olarak tanımlayan sıfatlarla doldurur.

Terim böylece büyük ölçüde sosyo-kültürel bir gerçekliği sınırlar: "Türk" kırsal kesimden, göçebe veya yerleşik, kaba ve hiçbir şehirlilikten uzak, medeniyete direnen ve isteyerek sorun çıkaran bir adamdır.

Ancak, kelime bazen olumlu bir değere de sahiptir.

15. yüzyılın ikinci yarısından kalma birkaç kronikte , "Türkler" Latinlere (Firenk) veya kâfirlere (kâfir) karşı koyan yiğit savaşçılardır .

Devşirme tarafından askerlik kariyeri için görevlendirilen oğlanların (' acemî oğlan) emanet edildiği köylüler, imparatorluk şansölyesi tarafından "Türkler" olarak adlandırılır: terim tam olarak iyileştirici değildir, ancak kesinlikle aşağılayıcı da değildir, çünkü buradaki "Türkler", bu oğlanları zor yoldan yetiştiren padişahın yardımcılarıdır .

Türk Nedir?



Son olarak, şiirde, mecazi olarak güzelliği ve daha spesifik olarak sevgilinin gözünü, kaşını veya gamzelerini belirtir .

"Türkler"in Osmanlı tasvirleri ortaçağ İslam'ından miras alınmıştır.

Bazen bu soy doğrudandı.

Bu nedenle, Mercimek Ah,med İlyâsoğlu 1432'de, Kay-Kâ'ûs'un Farsça "şehzadelerin aynası" Qâbus-nâma'sını (1082-1083) Türkçeye uyarladığında, "Türkler" hakkındaki yargılarını benimsedi.

Devam etmeden önce güzelliklerini vurguladı:

" Şüphesiz Türklerin iyi tarafları çok iyidir ve kötü tarafları çok kötüdür. "

İşte kusurları: Türk ırkının hizmetkarları kalın derilidir. Bir şeyi hatırlarlarsa, ondan ders çıkarmazlar. Eğitimsiz ve övüngendirler, serttirler, kaba konuşurlar ve kolayca sarhoş olurlar. En ufak bir bahaneyle kavga ederler. Ama geceleri çok korkak ve cesaretsizdirler. Gündüz gösterdikleri kahramanlığı gece gösteremezler. Bunlar Türklerin kusurlarıdır.

Niteliklerine geelim. Cesaretlidirler ve kötü niyetleri yoktur. Düşmanlıklarında gizlice hareket etmezler, açıkça hareket ederler. Kendilerine emanet edilen her görevi yerine getirirler. Parti verildiğinde uysaldırlar ve hiçbir ırk onlardan daha iyi giyinemez.

Mercimek Ahmed İlyâsoğlu, "Türkler"e nitelikler ve kusurlar arasında bir denge sağlayan edebi bir geleneğin mirasçısıdır.

Ortaçağ'daki "Türk" tasvirlerinde, simetrik veya karşıt karşılığı olmayan hiçbir özellik yoktu.

Bu karşıtlıklar sabit bir sisteme yol açmadı, ancak yazarlar bir seferde bir niteliği, bir diğerini de onun zıttını vurgulayabiliyorlardı: çirkinlik ve güzellik, yumuşak ten ve erkeksi veya savaşçı davranış, geleneklerin ciddiyeti ve ahlaki değerlerin masumiyeti .

Türk Nedir?



Osmanlı bilginleri "Türkler" hakkında ellerinde bir kaynak bulamadıklarında bile, 9. ve 10. yüzyıllardan beri Arap ve Fars edebiyatının aktardığı klişelere bağımlı kaldılar ve bunları sadece tekrarladılar.

Gördüğümüz gibi, fiziksel güzellik ve çirkinlik, itaatsizlik ve iktidara boyun eğme ve cesaret gibi bir niteliğin olumsuz sonucu olan aceleciliği gerektirdiğini belirttiler.

Çoğu zaman kusurları vurgulasalar bile, Osmanlı tasvirleri bu nedenle ortaçağ İslam'ının tasvirlerinden daha az çelişkili değildi.

Kay-Kâ'ûs'un prensler aynasında olduğu gibi, "Türkler" gece kadar gündüzdü .

15. ve 16. yüzyıllarda merkez eyaletlerinin seçkinleri tarafından üretilen kaynaklarda " Türk " her zaman harici bir tanımlamadır.

Bildiğim kadarıyla, adında "Türk" öğesinin bulunduğu nadir örnekler vergi ödeyenlerdi

1606'da, I. Ahmed unvanı , Cengiz Han siyasi kültüründen miras alınan arkaik bir retorikle , kağanın "Türkler" ve İran ve Yukarı Asya krallıkları üzerindeki hakimiyetini söyledi .

Ancak ne Osmanlı Hanedanı ne de İ partaorluğun merkez eyaletlerinin seçkinleri kendilerini " Türk " olarak tanımlamadı.

Seçkinler, kendilerine " osmânlu " diyerek 'Osmân Hanedanı'na olan sadakatlerini belirttiler .

Sadece kültürel bir alanı, Balkan ve Anadolu topraklarını değil, aynı zamanda sakinlerini de tanımlayan " Rum " kelimesi, elitler ve daha genel olarak toplumun geniş kesimleri tarafından kendi kendini tanımlamada da kullanılıyordu.

Aynı zamanda, Osman Hanedanı inananlar topluluğunun öncüsüydü ; bu nedenle kaynaklar ordularını ve topraklarını "İslam'ın" orduları ve toprakları olarak tanımlıyor.

Türk Nedir?



Başkentte, Osmanlı İmparatorluğu'nun beşiği olan topraklarda, elitler kendilerini yönetici ailenin müşterileri olarak tanımladılar; belirli bir toprak parçasına bağlı olduklarını söylerken, aynı zamanda hanedanın mükemmel bir savunucusu olduğu İslam'a bağlı kaldılar.

Hiçbir durumda, kültürden çok doğaya yakın olan toplumun alt seviyesi olan "Türkler" kitleleriyle özdeşleşmediler .

Bu kuralı doğrulayan bir istisna olarak, Osmanlı kroniklerinin Latin veya Bizans karakterlerine ses verdiğinde, bazen ağızlarına Türk kelimesini koydukları ve bunun ya sultanı -"büyük Türk"-ü- ya da genel olarak Osmanlıları belirttiği sıklıkla kaydedilmiştir: Aslında Hristiyanlar bu terimi genellikle bu iki anlamda kullanmışlardır ve bundan haberdar olan Osmanlı kronikçileri, bu yerel rengin çağrıştırmasıyla edebi bir etki yaratmayı severlerdi .

Ancak soru, Suriye'de veya 1516-1517 savaşı sırasında Osmanlılar tarafından Memlüklerden fethedilen Mısır'da aynı terimlerle ortaya çıkmıyor.

Elbette, "Türkler" hakkındaki Arapça kaynaklar Farsça kaynaklardan daha iyi biliniyor olsa bile - merkez eyaletlerde ikincisi daha çok orijinalinde veya Türkçe çevirisinde okunuyordu - "Türkler" hakkında yüzyıllardır aktarılan ortak yerlerin fonu temelde farklı değildi .

Orijinal siyasi ve sosyal koşullar, "Roma" kültürel alanında olmayan ülkeleri ayırıyordu.

Osmanlı rejiminin dayatılması, İmparatorluğun kalbinden önemli bir göçe yol açmadı.

Az sayıdaki yeni gelen arasında en kalabalık olanlar, tüccarlar, birkaç mistik ve muhtemelen hacca gitmiş ve memleketlerine hiç dönmemiş merkez eyaletlerden gelen Osmanlılar da eklenmelidir.

Bütün bunlar, gerçekte, birkaç kişiyi, esas olarak il merkezlerinde yoğunlaşmış birkaç yüz kişiyi temsil ediyordu.

Türk Nedir?



Geri kalanlar için, Türkçe konuşan nüfus Suriye'nin Türkmen göçebeleriyle sınırlıydı.

Toplamda, nüfusun ezici çoğunluğu Arapça konuşuyordu.

Arapça bir soyağacına, "Hata içindeki Araplar", "Ayrıcalığı eşkıyalık olan Araplar".

Buradaki "Araplar", merkez illerdeki "Türkler" tarafından oynanan itici rolü oynuyordu.

Öte yandan, yüzyıllar boyunca "Türk" kelimesi Suriye ve Mısır'daki siyasi terminolojinin bir parçasıydı.

Burada, ortaçağ dünyasının diğer siyasi oluşumlarında olduğu gibi, askeri gücü elinde tutan gruba ifade ediyordu .

Eyyubiler zaman zaman " Türkler " olarak ve rejimleri de " Türklerin Rejimi" (dawlat al-Turk) olarak anılmıştı .

Bu son ifade daha sonra düzenli olarak ilk Memlûk krallığına (1250-1382) ve daha az sistematik olarak ikincisine (1382-1517) uygulandı .

Memlûk Sultanlığı boyunca, askeri kast üyeleri "Türkler" olarak tanımlanıyordu.

Osmanlı fethinden önce, "Türk" kelimesi bu nedenle askeri güç ve onu elinde tutanlarla ilişkilendiriliyordu.

Bu koşullar altında, 16. yüzyıl Mısır ve Suriye belgelerinde doğrulanan "Türk" kelimesinin, merkez eyaletlerdekiyle aynı kullanımları kapsamadığını anlıyoruz.

Mısır ve Suriye kaynaklarında "Türk" nedir?

Türk grubunun niteliklerini, gruba ait olma ölçütlerini (dilsel, sosyo-kültürel, politik, vb.) en baştan tanımlamaya çalışmayacağım.

Türk Nedir?



Bu yaklaşım, zaman ve mekandan bağımsız, "Türk" kimliğinin "özcü" bir anlayışını varsayar.

Ve zorunlu olarak, "Türk"e en başta ortaya konan nitelikleri veren bir totolojik sonuca yol açar.

Ancak, Arapça veya Türkçe kaynakların "Türk" olarak tanımladığı şeylere dikkat edeceğim: ilişkisel adı "Türk" taşıyan bireyler ; "Türk" olarak sunulan veya "Türklere" ait gerçeklikler; "Türklerin" psikolojik eğilimleri.

Ancak "Türk" kimliği, "Türkleri" komşu gruplardan ayıran şeyde de yakalanır.

Fredrik Barth'ın gösterdiği gibi, bir grubun kimliği, söz konusu grup ile komşu gruplar arasındaki etkileşimde, komşu gruplarla geleneksel bir sınır koruyarak oluşturulur .

Bu nedenle, Arap ve Türk kaynaklarının "Türkler"den ve onlarla karıştırılabilecek gruplardan farklı olarak sunduğu grupları belirlemeye çalışacağım.

Öncelikle, iyi bildiğim kroniklere güveneceğim, ancak kendimi diğer kaynak türlerine atıfta bulunmaktan alıkoymayacağım.

Tüm belgeleri incelemem açıkça imkansız olduğundan, burada sonuçları kendinden emin bir tonda sunmaktan kaçınacağım: kimlik yapıları ve zihinsel temsiller konularında, istatistiksel sıklık pek önemli değildir ve "Türk" kelimesinin benim gözümde kaçmış olabilecek tek bir kullanımı, fark ettiğim diğer birçok kullanımdan belki de daha açıklayıcıdır.

Osmanlı tarihinin ilk yüzyıllarında kimlik sözlüğü üzerine benden önce araştırma yapanların yaptığı gibi , kaynakların okunmasıyla ortaya çıkan çalışma yollarını izleyerek yararlı çalışmalar yapmayı umuyorum.

Türk Nedir?



Türk Gerçeğinin Kalbinde "Türk" İsmi

İlişki al-Turkî ("Türk") adı, 16. yüzyıl Mısır ve Suriye onomastiğinde çok nadirdir .

İkinci Memluk krallığı (1382-1517) döneminde, Kahire'de Hanefi uleması tarafından taşınmıştı, ancak Osmanlı fethinden sonra ulema isminden kaybolmuş gibi görünüyor:

Bunun kanıtını istiyorum ki, eğer ulema, Şamlı Nağm al-dîn al-Ğazzî'nin Kavākib al-sā'ira'sının (1624) biyografik bir not ayırdığı Hicri onuncu yüzyılın (1495-1592) 1.543 şahsiyetinin çoğunluğunu oluşturuyorsa , bu şahsiyetlerden hiçbiri " al-Turkî " nisbesini taşımaz .

Ben şahsen Osmanlı döneminin başlarında Mısır ve Suriye bölgesinde yalnızca bir kez karşılaştım: Mısır'dan bir Sufi şeyhi Muh.ammad al-Turkî al-Ḥalwatî olarak adlandırılıyordu.

Gerçekten de Diyârbekrî tarihçesinde "Türk Yusuf" adında bir kişiden bahsediliyor, ancak kendisi Yemen'de konuşlanmış bir korsandı .

Öte yandan, " al-Turkumânî " ve özellikle " al - Rûmî " nisbesi Mısır ve Suriye'de çok daha fazladır.

Nağm al-dîn al-Ğazzî'nin biyografik bir not adadığı şahsiyetlerin en az 35'i " al - Rûmî " nisbesini taşır .

Hepsi kariyerleri Rum ülkesinde, daha az sıklıkla Suriye'de ve nadiren Mısır'da gerçekleşen bilginlerdir; bu nedenle Ahmed Paşa nisbesini kesinlikle bir şair olarak yeteneklerine borçludur , askeri kariyerine değil.

Kahire'de Ahmed Paşa'nın isyanını bastıran Osmanlı subayı Mehmed Bey, bir bilgin olmadan " al-Rûmî " nisbesini takan bulduğum tek Kavākib figürüdür "

Türk Nedir?



Al-Rūmī " nisbesi , Rum ülkesinde yazılmış biyografik sözlüklerde bolca yer alır, ancak çok belirgin bir kimlik işareti olduğu dışında da en az onun kadar, hatta daha da fazla olması şaşırtıcı değildir .

"Türk" veya "Türk" Olan Şeyler

Bazı gerçeklikler kaynaklarda "Türk" veya "Türkler"e ait olarak sunulur.

Arapça bir metinde, artikelin belirlediği veya belirlemediği kelime grubuyla karşılaştığımızda bir gerçeklik x "Türk" olarak düşünülebilir: isim x + sıfat turkī (veya turkiyya) .

Şu kelimeler görüldüğünde "Türkler"e ait olarak düşünülebilir:
isim x + al-Turk veya al-Atrāk isminin tamamlayıcısı .

Türkçe bir metinde, Türk gerçekliklerini ve "Türkler"e ait gerçeklikleri ayırt etmek daha zordur; her iki durumda da Türk x + İ kelime grubuna sahibiz .

Arapça metinlerde söz konusu gerçekler şunlardır:
Siyasi ve askeri gerçeklikler: "Türk kralları ve Türk oğulları", "Türk rejimi", daha nadiren "Türk sultanı".

Bu çeşitli ifadeler her zaman Memlûkleri ifade eder.

Kültürel gerçeklikler: Türklerin askeri kıyafetleri, Türklerin gelenekleri, Türk dili .

İlk iki ifade yalnızca Memlûklerin giyim ve gelenekleri için geçerlidir, ancak Türkçe konuşanlar Osmanlılar olabilir.

- Aile, soy, mal varlığı ile ilgili gerçekler: Türklerin oğulları, soyları, Türklerin eşleri, Türklerin evleri.

Bu ifadelerde "Türkler" kelimesi daima Memlûkleri ifade eder.

Türk Nedir?



Bu son söz, belirli idari gerçekliklerin "Türk" karakterini de gösterir.

Bir Osmanlı vergi kaydı da "Türk" olarak tanımlanabilir .

Son olarak, Türklerin doğal bir özelliği olan psikolojik yatkınlıklara ilişkin nadir fakat ilginç bir noktaya değinelim.

Eğer siyasi ve kültürel gerçeklikler hem "Türk" hem de "Türk" olarak kabul edilebilirse, o zaman aile, soy ve mülkiyetle ilgili olan şey yalnızca "Türk" olabilir.

Başka bir deyişle, oğullar, eşler ve evler Türk değildir, ancak "Türklere" aittir.

Diyârbekrî'nin vakayinamesinde gerçekler esas itibariyle şöyledir: askeriye, Türk'ün yiğit savaşçılara başvurması: Türk liderler, Türk kahramanları, yiğit Türkler .

Burada her zaman Osmanlı meselesi söz konusudur.

-Türk dili.

- Türk grubunun kendisi. Türk erenleri , "Türk adamları", Osmanlı askerlerini veya Türkçe konuşanları ifade eder .

Daha da belirsiz bir kullanım ise Türk t. âifesi , Türk çeşididir ve basitçe "Türkler" olarak çevrilebilir .

Diğer kullanımlar daha nadirdir.

Terim, Arap kaynaklarında olduğu gibi, giyimi ifade edebilir, ancak türban olduğu için askeri değil .

Buradaki Türklerin doğallığı "Türk çalkantısı"dır .

Türk Nedir?



Türk oğlanı , "bir Türk çocuğu" ifadesi , tekil olarak, Arapça abnā' al-Atrāk veya awlād al-Atrāk ifadelerinin eşdeğeridir .

Fakat "Türklerin kağanı" (ḥāk.ân -ı Türk) , Osmanlı Selim I , Arap kroniklerindeki "Türk kralları veya Türk oğulları", yani Memlûk sultanlarıyla hiçbir şekilde kıyaslanamaz: Diyârbekrî'de Türkler, tıpkı 1606'da Ahmed'in ünvanında olduğu gibi, kağanlarının otoritesine tabidir; oysa Arap kroniklerinde saltanatı uygulayanlar kendileri ve onların soyundan gelenlerdir.

Kısacası, bir dizi kültürel olgu, her şeyden önce dil, "Türk"tür.

Ancak "Türkler" kelimesi, ister 1516-1517 savaşından önce iktidarda olan askeri kast için, ister Osmanlı Hanedanı'na tabi olan ve ona silah zoruyla hizmet eden kişiler için kullanılsın, siyasi sözlüğün de bir parçasıdır.

Kadınlar ve çocuklar sosyal olarak küçük yaştadır ve aile reislerinin otoritesi altındadır: bu nedenle, "Türk" olamazlar ve yalnızca "Türlere" ait olabilirler.

Türkler: Ahlaki Bir Portre

Bu ifadelerden bazıları kendi içinde bir değerlendirme taşır.

"Türk pehlivânları", "Türklerin yiğitleri" sözcüklerinde olumlu bir değer yargısı bulunur .

Türk çalkantısı , ilk bakışta ne açıkça olumlu ne de açıkça olumsuz olan bir karakter özelliğidir, " to s. unlı k. " hem canlılığa hem de yılmaz, vahşi bir karaktere atıfta bulunur.

Ancak talihsiz sonuçlara yol açar ve olumsuz olarak değerlendirilir.

Memlûk Sultanı, Osmanlı amirali Selmân'ı uyarır ve onu "çaatışmacı Türklerin yolunu izlememeye" davet eder.

Türk Nedir?



1517'de toparlanan bir Memlûk olan Şam valisi Ğānbirdī al-Ġazālī, 1520-1521'de Kanuni Sultan Süleyman'a karşı ayaklandığında, "Türk çalkantısı sergiledi, İyilik Eşiği'ne nankörlük etti ve Saadet Evi'ne isyan etti ."

"Türk doğası" kavramı, bundan bahseden Arapça kaynakta örtük olarak olumsuz olarak sunulur: Memlûk sultanı el-Ġawrī'nin ölüm ilanında tanınan niteliklerden biri, "Türklerin doğasının aksine yumuşaklık ve beceridir"

Türk psikolojisinin kolay öfkelenme ve inatçılıkla karakterize olduğunu anlıyoruz.

"Türkler" arasında , Musṭafâ 'Alī'nin H. âlâtü l- K. âhire adlı eserinde bize anlattığına göre, farklı Mısır eyaletlerinin süvari kuvvetlerinde görev yapan askerler askere alınır ve zamanlarını bir at veya yakışıklı bir oğlana sahip olmak için hakaret ve kanlı kavgalarla geçirirler.

Türkçe Diyarbekrî kroniğinde askerler liderlerinden şu ifadelerle birikmiş maaşlarının ödenmesini isterler: "Egonu parantez içine al, Türk tarafını bırak ".

İnceliğin, taviz ruhunun yokluğu aynı zamanda sadeliği, hatta saflığı da ifade eder.

Osmanlı valisi, K. ara Mûsà, 1524'te Mısır'da safça bir tuzağa düştü ve suikasta uğradı.

"İyi yapılı bir Türk'tü, sade bir konuşması vardı ".

"Türkler" kusurlarının niteliklerine sahiptir, çünkü inatçılık, sert bir karakter ve sade bir konuşma aynı zamanda açık sözlülük ve sadakat anlamına gelir.

Osmanlı korsanı Selmân, "ahlaklı sert bir Türk", "ahlaklı sert, saf Sünni, sadık bir Türk"tür .

" Osmân soyu , " Diyârbekrî bize kroniğindeki bir karakter aracılığıyla şunu söyler: "Türk'tür, sadıktır, sözünü tutar, eylemlerinde tutarlıdır."

Türk Nedir?



Osmanlı ailesinin 15. yüzyılda bir Oğuz soyu icat ettiğini biliyoruz .

Fakat kendisinin "Türk" olarak sunulması ve "Türklerin" ahlaki niteliklerinin buna yansıtılması çok dikkat çekicidir.

Kısacası, Osmanlı Suriye ve Mısır'ındaki "Türkler", ortaçağ İslam kaynaklarında ve Osmanlı İmparatorluğu'nun merkez eyaletlerinde görülen psikolojik özelliklerin aynısını sergiler.

Ortaya çıkan ahlaki portre artık sistematik değildir.

Aynı Diyârbekrî, "Türklerin" sadakatini vurgulayabilir ve Ğānbirdī al-Ġazālī'nin isyanını onun "Türk çalkantısına" bağlayabilir.

Suriye ve Mısır'da üretilen kaynaklarda, "Türk" kelimesi bazen insan gruplarını belirten bir veya daha fazla terimle ilişkilendirilir.

Bu terimler, "Türkler"den açıkça farklı olan veya hatta onlara karşıt olan "Türkler dışındakileri" belirtebilir.

Ancak, "Türkler" in eşanlamlıları da olabilirler veya daha kesin olarak, "Türkler" ile az çok mükemmel bir şekilde örtüşen bir grubu belirtebilirler.

Söz konusu terimlerin, "Türk" grubunu sınırlayan sınırın diğer tarafında bulunan grupları mı yoksa tam tersine, bir hale etkisiyle "Türk" grubuyla birleşen grupları mı ifade ettiğini belirlemeyi mümkün kılan bağlamdır.

Eşgüdümlü bağlaç "ve"nin kullanımı her zaman kesin değildir.

İlk bakışta düşünülebileceğinin aksine, her zaman açıkça farklı gerçeklikleri belirten iki terimi eşgüdümlemez.

Retorik güçlendirme amacıyla, aslında aynı gerçeği belirten iki terimi, İngilizce'deki will and heritage (irade ve vasiyet) ifadesinde olduğu gibi, koordine edebilir.

BİRLİKTE

Aktüel Metinler



IVAN ILLİCH

**GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK
VE SOSYAL BİR TOPLUM**

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Maël Goarzin

Özellikle Marcel Conche tarafından önemi savunulan Epikürcü etiğin günümüzdeki yankıları üzerine düşünmeyi sürdürmek amacıyla , bu yeni yazımda endüstriyel toplumun eleştirel düşünürü ve küçülmenin öncüsü Ivan Illich'in düşüncesini sunmak istiyorum.

Thierry Paquot, İvan İllich'in Gönüllü ve Şenlikli Bir Çileciliği Başlığı altında , bu kozmopolit filozofun düşüncesini tanıtıyor ve üretkenlikçilik ve tüketim toplumuna yönelik eleştirisinin ima ettiği feragat ve çilecilikle bağlantılı olarak onun metinlerinden bazılarını sunuyor.

İvan İllich'e olan merakımı uyandıran, çeşitli metinlerinde etkili bir biçimde alternatif bir yaşam ve toplum biçimi öneren bu eserdi.

Onun metinlerini okuduğumuzda, özellikle gönüllü sadeliğe yönelik bir çağrı buluyoruz ki, bence bu büyük ölçüde Epikürcü etiği yansıtıyor, ancak çok farklı bir siyasal ve toplumsal bağlamda.

Yeni ihtiyaçların yaratılması

Tüketim toplumunun sürekli büyüme hedefini karşılamak için yarattığı ihtiyaçlara ve peşinde koşulan aşırılığın mevcut toplumsal ilişkileri ve hayatın anlamını çarpıtmasına karşı, Ivan Illich okuyucularını gerçek ihtiyaçları üzerinde düşünmeye ve daha fazlasını tüketmeye ve sahip olmaya çalışmadan onları tatmin etmekle yetinmeye çağırıyor: "Önerdiğim şey, artık yeni bir özgürlük alanının ortaya çıkışını öngördüğümüzdür; bu alanda, ihtiyaçlara tabi yaratıklar olduğumuz algısını, bu yeni yaratımı kovmuş olacağız . »

Ivan Illich böylece geleneksel olarak arzulardan farklı olan ihtiyaçlar üzerine bir düşünce öneriyor:

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



“İnsanlık halinin, her kültürün, her neslin sembolik nitelikte arzular ve projeler geliştirdiği değişmez zorunlulukların sınırları içinde yaşama biçimine atıfta bulunduğu bir zaman vardı. Örneğin, ulaşım veya soğutma araçları olmadan, laboratuvarlarda üretilen tohumlar olmadan, karmaşık ama basit bir şekilde yapılandırılmış bir diyete izin veren, ritüelleştirilmiş mevsimsel bir ritme karşılık gelen çok çeşitli yiyecekler yetiştiriliyordu . »

Ivan Illich burada, temel ihtiyaçların karşılanmasına dayanan yaşam biçiminin sadeliğini, tüketim toplumunun giderek yeni ihtiyaçlar yaratmak için genişlettiği bu "değişmez zorunlulukları" vurgulamaktadır.

Tüketici ya da kalkınma toplumu bunu başarmak için arzuları ihtiyaçlara dönüştürür ve bu ihtiyaçların karşılanabileceği yanılsamasını yaratır.

Metnin geri kalan kısmı sanayi öncesi dünyayla bu kopuşu şöyle anlatıyor:

“Kalkınma, doğada keşfedilen ve değere dönüştürülebilen kaynakların yetiştirilmesi yoluyla bu zorunluluk dünyasından kopma vaadidir. İhtiyaçlar, arzuları değerlerle tatmin edilmesi gereken eksiklikler olarak yeniden tanımlar. Bu nedenle, kalkınma arzuları, doğası gereği kıt değerler olarak algılanması gereken mallara yönlendirir. Artık insanlar barınma, eğitim, mahremiyet ihtiyaçlarından bahsediyor. Bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlamak için gelirlerinin önemli bir kısmından gönüllü olarak vazgeçiyorlar. Ancak ihtiyaçların oluşturulması, yayılması ve çoğalması, kalkınma çağında oldukça farklı bir biçim alır. Kalkınma, ihtiyaçların ve arzuların eş zamanlı olarak parçalanmasını ve talep haline gelen ihtiyaçların yeniden inşasını ima eder . »

Arzuların ihtiyaçlara dönüşmesi ve bu yeni ihtiyaçları karşılamak üzere malların yaratılması belli bir bağımlılık yaratır: “Gerçek ya da yapay bu ihtiyaçları karşılamak için gelirim önemli bir kısmından vazgeçmeye hazırım, ihtiyaçlar ve arzular arasındaki bu geleneksel ayrımı kaybederim ve sürekli olarak yeni mallar satın alarak bu yeni ihtiyaçların tatminini talep ederim.

Ivan Illich, Conviviality'de de eksikliğin endüstrileşmesini kınar:

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



"Kurumlar , yavaş yavaş, yalnızca talebimizi şekillendirmekle kalmadılar, aynı zamanda mantığımızı, yani ölçü duygumuza da biçim verdiler. İlk başta kurumun ürettiğini talep ederiz, kısa sürede onsuz yapamayacağımıza inanırız. Ve bir zorunluluk haline gelen şeyden ne kadar az zevk alırsak, onu niceleme ihtiyacını o kadar çok hissederiz. Kişisel ihtiyaç ölçülebilir bir eksikliğe dönüşür . »

Dahası, ihtiyaç veya eksiklik insan durumunun ayrılmaz bir parçası haline gelir: "İnsan durumunu tanımlamak için 'ihtiyaçlar'ın kullanımı bu nedenle aksiyomatik hale gelmiştir. İnsanlar ihtiyaç sahibi hayvanlar olarak görülmektedir. Kültürlerin ekonomilere, malların değerlere dönüşmesinin nihai sonucu bireysel benliğin parçalanmasıdır. Bu nedenle, kişiyi soyut eksikliklerle tanımlamak ve bağlamın özelliğiyle tanımlamak doğal görünmektedir . »

Bu gözlem karşısında Ivan Illich umutsuzluğa kapılmıyor.

Aksine, metinlerinde, toplumsallığın ön planda olduğu alternatif bir toplum ve yaşam biçimi önermektedir.

Ancak toplumdaki ve yaşam tarzındaki bu değişim, kişinin gerçek ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinin farkına varmasını gerektirir: "Sanayi toplumunun dikkatle koruduğu eksiklik, insanların ve toplumların gerçek ihtiyaçlarını kendilerinin karşılayabileceğinin keşfedilmesinden sonra ortadan kalkmıyor . »

Bu bilinç kazanıldıktan sonra artık başka bir toplum tipini, yeni bir yaşama biçimini düşünmek ve hayata geçirmek söz konusudur: " Bir yandan şenlikli bir toplum, öte yandan gönüllü çilecilik.

Dost Canlısı Bir Toplum

"Bir topluluk, insana daha az kontrol edilebilir araçlar kullanarak en özerk ve yaratıcı eylemi gerçekleştirme fırsatı veren bir toplumdur. Üretkenlik, sahip olma terimleriyle, topluluk olma terimleriyle birleştirilir . »

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Sosyal toplum, insan özerkliğini ve yaratıcılığını güvence altına almaya çalışır ve endüstriyel üretkenliğe karşı çıkar.

Başkalarıyla ilişkiyi ortadan kaldırmaktan uzak, cana yakınlık bu ilişkinin gerçekleştiği çerçeveyi yeniden tanımlar: "Yapmalıyız ve bilimsel ilerleme sayesinde, bir kişinin yaratıcılığının uygulanmasının başkalarına asla iş, bilgi veya zorunlu tüketim dayatmaması için bir sanayi sonrası toplum inşa edebiliriz . "

"Tam tersine, cana yakın toplum başkalarıyla ilişkinin önemini artırır ve bu çerçevede endüstriye ve onun dayattığı mallara bağımlılığın yerini alır: "İnsan, kendisini enerjinin ve her şeye gücü yeten bürokrasinin kölesi yapmak yerine, başkalarına bağımlı olmayı yeniden öğrenerek ayıklığın ve çileciliğin sevincini yeniden keşfedecektir . »

Şenlikli toplum, bireylerin, her bir bireyin ve toplumun bir bütün olarak, insan varoluşunun temel gereksinimlerini özerk bir biçimde, yani kendi başlarına, bu gereksinimlerin karşılanması bir kurum veya endüstri tarafından kontrol edilmesine gerek kalmadan karşılamalarına olanak veren şenlikli araçları kullanmasına dayanır.

Aletlerin bir araya getirilmesi ve kullanımının bir aile (özellikle kuşaklar arası bağlamda), bir köy veya belirli bir bölge içinde dağıtılması, aletin kullanımında harcanan çabanın dağıtılmasını ve bu özerkliğin sağlanmasını mümkün kılar.

Ancak bu işbirliğinin ön koşulu kullanıcı dostu araçların erişilebilir olmasıdır.

Ivan Illich kullanıcı dostu aracı şu şekilde tanımlıyor: "Araç, herkesin istediği sıklıkta veya nadiren, kendi belirlediği amaçlar doğrultusunda, zorluk çekmeden kullanabileceği şekilde kullanıcı dostudur. Her bir kişinin onu kullanması, başkalarının aynısını yapma özgürlüğüne tecavüz etmez. Kullanmak için kimsenin bir dereceye ihtiyacı yoktur; alabiliriz veya almayabiliriz . »

"Basit, zavallı, şeffaf araç, mütevazı bir hizmetkardır; ayrıntılı, karmaşık, gizli araç ise kibirli bir efendidir . »

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Kullanıcı dostu bir araç ile kullanıcı dostu olmayan bir araç arasındaki ayrımı açıklamak için, kişinin kolaylıkla tamir edebileceği bisiklet ile, günümüzde elektroniğin giderek önem kazanması ve motorun bazı parçalarına erişilememesi nedeniyle kişinin kendi başına tamir etmesi son derece zor olan araba örneğini ele alacağım.

Bisiklet kendi kendine onarım atölyeleri, Ivan Illich'in tanımıyla, bisikletçilere bisikletlerini kullanma konusunda daha usta olmayı öğretene, sosyal bir toplumun parçasıdır.

Otomobil üreticileri ise tam tersine, tüketici toplumunu teşvik ederek, kullanımı zor, sadece ehliyet gerektirmeyen, aynı zamanda düzenli olarak serviste bakım gerektiren ve çoğu durumda bunu kendiniz yapmanızın mümkün olmadığı bir araç üretiyorlar.

Ayrıca Illich'e göre araba kullanıcı dostu bir araç değil çünkü çok karmaşık bir araç ve her zaman öyle oldu, bu da kendi kendine onarımı zorlaştırıyor, hatta imkansız hale getiriyor.

Lastikleri şişirmek, silecekleri değiştirmek ve hatta yağ değişimini kendiniz yapmak dışında, geri kalan her şey acemi bir tamircinin asla erişemeyeceği şeylerdir.

Ivan Illich'e göre, kullanıcı dostu araçların kullanımı ve paylaşımına dayanan sosyal bir toplum, bireylere özerkliklerini, yani temel ihtiyaçları karşılamak için kendileri ve başkaları adına gerekli olanı yapma kapasitelerini geri verir: "İnsanlar, iyileşme, rahatlama, hareket etme, bilgi edinme, evlerini inşa etme ve ölümlerini gömme konusunda doğuştan gelen bir yeteneğe sahiptir. Bu güçlerin her biri bir ihtiyacı karşılar.

" İnsanlar kendi başlarına yapabileceklerine bağımlı kaldıkları sürece, profesyonellere başvurmak marjinal olduğu sürece, bu ihtiyaçları karşılamamanın birçok yolu vardır . »

Ivan Illich'in tasarladığı sosyal toplum, temel ihtiyaçların karşılanmasında belli kurumların ve belli endüstrilerin baskıcı tutumuna karşı çıkmaktadır.

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Thierry Paquot'a göre, Ivan Illich "büyüme uğruna büyümeyi, yerel dilin dünyasına karşı koyuyor; bu terimi, "piyasa dışı" boyutu, yerel alana ait olması ve ücretli bir eylemden kaynaklanmayan her şey üzerinde ısrar ederek tekrar dolaşıma sokuyor" .

Ivan Illich, savunduğu toplumsal toplumu ayrıntılı olarak anlatmaz, daha çok endüstriyel toplumun durumu üzerinde durmayı tercih eder.

Bununla birlikte, metnin tamamında şenlik toplumunun bazı önemli unsurları arka planda ortaya çıkar: bir yanda şenlik araçlarının önemi, diğer yanda da endüstriyel toplumun ürettiği yararsız ihtiyaçlardan vazgeçilmesi.



GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Gönüllü Çilecilik

Bu nedenle, kendi zamanının ve bizim zamanımızın gidişatına aykırı olarak, Ivan Illich, üretkenlik ve tüketim toplumuyla bağları koparmak ve sosyal bir toplum inşa etmek için gönüllü çileciliğe çağrıda bulunuyor: "Okulda öğrenilmeyen, feragat etmeyi öğrenmeliyiz, belli sınırlar içinde yaşamayı öğrenmeliyiz" .

İvan İllich antik filozoflardan nadiren bahseder.

Ancak, eğitim, egzersiz anlamına gelen ve "gönüllü yoksulluk", tüketim toplumunun ürettiği ihtiyaçlardan "sevinçle vazgeçme"yi tanımlamak için kullandığı Yunanca askesis terimini tekrar tekrar dile getiriyor :

"Ancak, feragat artık günümüzde bilindik bir kavram değil. Cesaretli, disiplinli, berrak bir feragati, topluluk içinde gerçekleştirilen bir feragati tanımlayacak bir kelimemiz artık yok - ve yine de burada bahsettiğim şey bu.

Buna çilecilik (askesis) diyeceğim . »

" Bugün askesis derken , konvivial eylemin yerini aldığında tüketime bilinçli olarak kaçınılmasını kastediyorum. Asansör kapısı açık olmasına rağmen merdivenleri kullanmamı , bir e-posta yerine el yazısıyla bir not göndermemi veya benden önce aynı zorlukta tökezlemiş olabilecek yetkililerin ne söylediğini görmek için bir veri tabanına danışmadan önce ciddi bir sorunun cevabını bulmaya çalışmamı sağlayan şey, sağlığım ile ilgili kaygı değil askesis'tir . »

İvan İllich'in çağırdığı çilecilik, bireyin gerçek ihtiyaçlarını hesaba katan ve buna karşılık, bireyin özerkliğini kaybetmesine yol açan uydurma ihtiyaçları reddeden gönüllü, düşünceli bir vazgeçiştir.

Ivan Illich'in son alıntıda seçtiği birkaç somut örnek, büyük ölçüde yeni teknolojilerle ilgili olarak günümüzün durumunu yansıtıyor.

Onlara ihtiyacımız olmasa bile onlarsız yaşamak giderek zorlaşıyor.

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Bizden sadece birkaç adım ötede olan bir ofis arkadaşımıza
kaç tane e-posta gönderiyoruz?

Ne kadar bilgiyi hemen internette arıyoruz, ne kadar işlemi makinelere
devrediyoruz ki, kendimiz bilgi arama, kendi düşünme, hafıza ve hesaplama
yeteneklerimizi kullanma yeteneğimizi kaybediyoruz?

Elbette, önemli olan tüm yeni teknolojiyi kullanmaktan vazgeçmek değil,
bunun çalışma biçimimiz ve özerkliğimiz üzerindeki etkisini
dikkatle değerlendirmektir.

Kütüphane dünyasından örnek vermek gerekirse, online katalogların günümüzde
vazgeçilmez sayılan, oldukça pratik bir araç olduğu kesindir.

Ivan Illich'e göre sorun, belgesel araştırma için sunduğu tüm avantajlar ve bir belgenin
bir kütüphanede hızla bulunması gibi avantajlara sahip bu çevrimiçi kataloğun varlığı
değil, araç gerekli hale gelir gelmez kurulan araca olan bağımlılığın artmasıdır.

Ivan Illich, Conviviality adlı eserinde , insanların uzak mesafelerden bile
bağlantı kurmasını sağlayan harika bir icat olan telefonu örnek olarak ele alıyor.

Ivan Illich'e göre araç bu nedenle kullanıcı dostudur ve "bu, teknolojik seviyesinden
bağımsızdır" .

Ancak metnin geri kalanında eleştirilen şey, bu aracın tekeli ve yarattığı bağımlılıktır:
"Bütün bir nüfus, aşırı telefon kullanımıyla sarhoş olmaya izin verdiğinde ve böylece
mektuplaşma veya ziyaret etme alışkanlığını kaybettiğinde, hata, özünde kullanıcı
dostu olan ancak etki alanının yanlış bir şekilde genişletilmesiyle işlevi çarpıtılan
bu yeni araca aşırı başvurulmasında yatmaktadır" .

Benzer şekilde, bir kütüphanenin çevrimiçi kataloğu bir belgeyi bulmanın tek yolu
haline geldiğinde, okuyucu, bunun sonucunda belirli bir konu hakkında kendi başına,
kişisel kütüphanesinin veya üniversite kütüphanesinin raflarını tarayamaz.

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



Geçmişte okuduklarına veya bir başvuru eserinde bulunan bibliyografik referanslara başvurarak referans arama alışkanlığını kaybettiğinde, okuyucu bibliyografik arama yapmak için bu araca bağımlı hale geldiğinde, araç çarpıtılmış olur ve artık birincil işlevi olan bibliyografik referansları bağımsız bir şekilde aramayı kolaylaştırma işlevini yerine getiremez hale gelir.

Ancak Ivan Illich, feragat üzerine kurulu bir yaşam biçimini öngörmenin zorluğunun da gayet farkındadır.

Tasarruf politikası kötü bir üne sahip olsa da, teknik ilerlemeye ve yaratıcılığın gelişimine aykırı değildir:

"Modern insan, gelişme ve modernleşmeyi enerji tüketimini artırmaktan ziyade azaltmak olarak düşünmekte zorluk çekiyor. Ona göre, ileri teknik fiziksel, zihinsel ve sosyal süreçlere derinlemesine müdahale anlamına geliyor.

Araçları doğru bir şekilde anlamak istiyorsak, yüksek düzeyde kültürün mümkün olan en yüksek enerji tüketimini ima ettiği yanılışmasını terk etmeliyiz . »

İklim krizinin bilim insanlarını endişelendirdiği ve devletleri ve bireyleri yaşam tarzlarını yeniden düşünmeye zorladığı bir dönemde, Ivan Illich'i yeniden okumak ve daha basit yaşam tarzlarını teşvik eden küçülen bir toplumu hayal etmek ilginçtir.

Enerji ve Eşitlik'te Ivan Illich, yalnızca bireylerin özerkliklerini yeniden kazanmalarına izin vermekle kalmayacak, aynı zamanda yeni olasılıklar da açacak olan enerji tüketiminin azaltılması çağrısında bulunuyor: "Düşük enerji tüketimi politikası, çok çeşitli yaşam tarzlarına ve kültürlerle olanak tanıyacaktır . »

Ivan Illich, bu alternatif yaşam biçimlerini anlatmıyorsa ve toplumda bu değişimi başarmak için çerçeveyi (eğlenceli araçlarla donatılmış, eğlenceli bir toplum) ve araçları (gönüllü çilecilik) belirlemekle yetiniyorsa, Ivan Illich'in konuşması, geçmişten ilham alan veya tamamen yeni olan çok sayıda yaşam biçimine kapı açıyor:

GÖNÜLLÜ ÇİLECİLİK VE SOSYAL BİR TOPLUM



"İnsanı değiştirmek ve yeni bir toplum inşa etmek için tarifler vermiyorum ve kişiliklerin ve kültürlerin nasıl değişeceğini bildiğimi iddia etmiyorum. Ancak bir şey kesin: Sınırlı araçların ve kullanıcı dostu organizasyonların çokluğu, ister geçmişin mirası olan hafıza, ister sıfırdan bir yaratım olan icat olsun, yaşam tarzlarının çeşitliliğini teşvik edecektir . »

Thierry Paquot, Ivan Illich'in düşüncesinin önemini şöyle belirtiyor: "Daha az tüketmek, basit teknikler kullanmak, yerel ölçekte özerklik aramak, tüm bunlar, karar vericilerin büyümenin gidişatını sürdürme konusundaki kesinliklerine rağmen, hâlâ bize sesleniyor .

"Sözlerinin, bugün küçülme hareketinin söylemiyle yankılanması açıktır ve onun küçülmenin ve gönüllü basitliğin öncüsü olarak statüsünü, Epikuros gibi, teyit eder.

Bu durum, muhtemelen Ivan Illich'in düşüncesine olan ilginin günümüzde yeniden canlanmasını açıklıyor ki bu kesinlikle iyi bir şey!



BİRLİKTE

Aktüel Metinler



**YENİ MEDYA
YENİ DÜNYA**

YENİ MEDYA, YENİ DÜNYA



Duvarдан duvara halı kaplı bir odada, halının altındaki döşemeyi hiç görmezsiniz: Döşemenin malzemesi sorulsa ne diyeceğinizi bilemezsiniz, ama biri tutup size bunu sorana kadar zaten döşemeyi de dert etmezsiniz.

İki milyarı aşkın televizyon ekranının hiçbir zaman kararmadığı yerde, görülen dünya, “televizyondan görüldüğü haliyle” dünyadır.

Televizyonda gördüklerinizin yalan mı doğru mu olduğunu sormanın pek de faydası yoktur.

Televizyon varlığıyla dünyayı daha iyi bir yer mi yoksa daha kötü bir yer mi yaptı diye sormanın da pek faydası yoktur.

Öyle ya, bu konuda hükme varmak için nirengi noktanız ne olacak?

“Televizyonsuz bir dünya”, hayal gücünü saymazsak, nerede mevcut ki, televizyonun gelişinin iyileştirip iyileştirmedicine karar verelim?

Bizzat seyircisi olmadan kendi cenazenizi hayal edemezsiniz; bakışınızın töreni güzelleştirip güzelleştirmedicine sorusunun bir anlamı yoktur.

Bir “fotoğraf fırsatını” yakalamak dışında dünyayı görselleştirmek, onu görselleştiren bir televizyonun olmadığı bir dünyayı düşünmek gitgide zorlaşıyor.

Dünya kendini kaydedilebilir görüntüler silsilesi olarak sunuyor göze; görüntü olarak kaydedilmeye müsait olmayan hiçbir şey gerçekte onun parçası değil artık.

Tatilciler kayıt cihazlarını kuşanıyorlar: Ancak videoya kaydettikleri maceraları eve döndüklerinde televizyon ekranından izleyince emin oluyorlar o tatili gerçekten yaşadıklarından.

Gelgelelim, elektronik mecranın yol açtığı dudak uçuklatıcı gelişme, şayet dünya onu sindirmeye hazır olmasa tasavvur edilemezdi; bunu varsaymak için gayet geçerli sebeplerimiz var.

YENİ MEDYA, YENİ DÜNYA



Bu demek değildir ki televizyon “salt” bir mesaj taşıyıcısıdır ve elçi değiştirildiğinde mesajın içeriği aynı kalacaktır.

Ama şunu söyleyebiliriz: Taşıyanı farklı olsaydı, mesajın işitilme ihtimali çok düşük olurdu; keza bir mesajın işitilme ihtimali yüksek olacaksa, bundan daha farklı bir elçi tarafından taşınması pek mümkün değildir.

Televizyon yaşadığımız dünyaya her ne yapıyorsa, ikisi arasında “mükemmel bir uyum” var gibi görünüyor.

Televizyon dünyayı yönlendirebiliyorsa, dünya onu takip ettiği içindir; televizyon yeni yaşam kalıplarını yaymayı başarıyorsa, o kalıpları kendi varlık tarzında kopya ettiği içindir.

Yaşam dünyamız ile “televizyondan görüldüğü haliyle” dünya birbirine göz kırpmıyor.

Televizyon gerçekten “kullanıcı dostu”, dost olduğu kullanıcılar da bizleriz.

Böyle bir soru üzerine kafa yormak baştan çıkarıcı olsa da, hangisinin diğerini belirlediği tartışmasına girmek gereksiz.

Yaşam dünyamızın da, televizyondan görüldüğü haliyle dünyanın da büründüğü şekle hayıflanmaya hakkımız var; ama şikâyetlerimizi, kopmaz bir bütün gibi birbirini kucaklamış bu iki muhataba birden yöneltmemiz lazım.

Televizyonun işleyiş biçimini değiştirmek, başlı başına dünyayı değiştirmeyi gerektirir – ne eksik, ne fazla.

Pierre Bourdieu, televizyona ve marifetlerine dair ateşli eleştirisinde diyor ki, “televizyonun ortaya koyduğu en büyük sorunlardan biri, düşünce ile hız arasındaki ilişkidir”.

YENİ MEDYA, YENİ DÜNYA



Bu yalnızca hızlı düşünmenin zorluğundan kaynaklanan bir sorun değil; düşünceyi toparlamak, argümanların ağırlığını tartıp kıyaslamak için gereken zaman değil yalnızca mesele.

Dahası da var: Bir cümleyi telaffuz etmeden önce durup iki kez düşünmeye zaman olmayan hızlı bir teatide, “kabul görmüş fikirler” –yani herkesçe paylaşılan, sıradan fikirler; apaçık göründükleri ve aksiyomlar gibi kanıta ihtiyaçları olmadığı için ne düşünmeye sevk eden ne de üzerinde düşünölmeye ihtiyacı olan fikirler– ister istemez öncelik kazanır.

“Bariz” olduğu varsayılan şeyleri sorgulamak, çoğunlukla dile getirilmeyen hususları masaya yatırmak, genelde dikkate alınmayan ve sessizlikle geçirilen şeylere dikkat çekmek... bunlar zaman ister.

Zamansa, malum, televizyonun en kıt kaynağıdır.

Fransız bir gazetecinin şakayla karışık dediğı gibi: Emile Zola’ya Dreyfus savunmasını televizyonda yapma fırsatı verilmiş olsa, ancak “Suçluyorum!” diye haykırmasına yetecek kadar süre tanınırdı.

İnsanların dikkati, medya rekabetindeki asıl bahis konusu ve medyanın sermayeleştirdiğı en arzu edilen maldır – ama aynı zamanda en kıt ve özünde en gözden çıkarılamayacak kaynaktır.

Genel dikkat toplamını artırmak mümkün olmadığına göre, dikkat için yürütölen rekabet kazananı olmayan bir oyundur ve ancak bir yeniden bölüşüm savaşı olabilir.

Mesajların daha fazla dikkat çekmesinin yegâne yolu, özümseme ve akılda tutma koşullarının gözden çıkarılmasıdır.

Bazı değeriendirmelere göre, bugün bir günlük gazete nüshası, Rönesans döneminde yaşayan ortalama bir insanın ömrü boyunca maruz kaldığı miktarda enformasyon içermektedir.

YENİ MEDYA, YENİ DÜNYA



O zaman bugün kültür ürünlerinin, George Steiner'in özlü ifadesiyle "azami etki, ânında eskime" formülü uyarınca üretilmesine şaşmamak gerekir.

Fark edilmek için vurucu ve şok edici (yanlarındaki diğer şeylerden daha vurucu ve daha şok edici) olmaları gerekir, ama yeni vurucu şoklara yer açmak zorunda olduklarından, ömürleri de çok kısa olmaktadır.

Steiner bunun sonucunda doğan dünyada-var-olma tarzını "kumarhane kültürü" olarak tarif eder: Her el kısa sürer ve hızla birbirinin yerini alır, bahisler ışık hızıyla değişir ve daha oyun bitmeden değerini kaybeder.

Ânındalığa ve süreksizliğe dayalı kumarhane kültürü, "bildiğimiz politika"nın sonunun da habercisidir.

Çağımız hızlı yemek çağı olduğu kadar, hızlı düşünürlerin ve hızlı konuşmacıların çağıdır.

Tony Blair'in seçim konuşmasını sonuna kadar dinleyip de "bir şeyler öğrendim" diyen tek bir insan çıkmamıştır.

Onun yerine herkes Blair'in müthiş icrasını övmüş, yarattığı havadan geriye kalan ışıltının keyfini çıkarmıştır.

Modern çağın "akışkan" evresinde hareketlilik, daha doğrusu sürekli hareket halinde olma kabiliyeti, yeni bir iktidar hiyerarşisinin inşa edildiği malzemenin ta kendisini oluşturuyor: en büyük tabakalaşma etkeni bu.

Buna mukabil hız ve ivme de, insanın hareketliliği kendi lehine çevirmesini sağlayacak başat stratejiler konumunda.

Hal böyleyse, birbirine sıkı sıkıya bağlı iki kabiliyet, hayatta kalma ve başarı kazanma açısından eşi görülmemiş değer kazanmış demektir.

YENİ MEDYA, YENİ DÜNYA



Biri esneklik: Hareket tarzını kısa sürede değiştirebilme, değişen koşullara ânında uyum sağlama yeteneğine sahip olmak; köklü alışkanlıkların da, oradan oraya taşınması güç veya geride bırakılamayacak kadar sevilen varlıkların da yükünden azade olmak.

Hayatta kalma ve başarılı olmada değer kazanan bir diğer kabiliyet de çokyönlülük – diletantizm demeyelim de, her işe az biraz yatkın olmak diyelim.

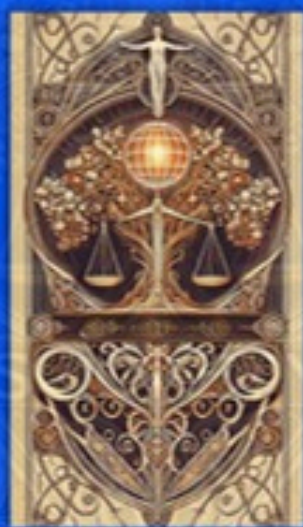
Eldeki tüm sermayeyi tek bir yere yatırmaktan kaçınmak gerekir – insanın uzmanlığını derinleştirmeye ayırdığı (dolayısıyla, ister istemez odağı daha dar olan) vakit, bu özel uzmanlığa talep kalmayıp başka becerilerin fiyatı yükseldiğinde fena halde aranabilir.



Eğitim ve Bilim için
BİRLİKTE



Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE



Tarih ve Toplum için
BİRLİKTE



Kültür ve Sanat için
BİRLİKTE

